

Petra Pynnönen
17.3.2023

Kilpailu- ja kuluttajavirasto / Kuluttaja-asiamies

Asia: Kuluttaja-asiamiehen linjaus Hyvä perintätapa kuluttajaperinnässä
Diaarinumero: KKV/24/14.08.01.03/2023

Energiateollisuus ry:n lausunto

Energiateollisuus ry (ET) kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Lähtökohtaisesti kuluttaja-asiamiehen linjauksen ”Hyvä perintätapa kuluttajaperinnässä” päivittäminen on pääosin tarkoituksenmukaisesti toteutettu.

Yleisesti ET haluaa kiinnittää huomiota siihen, että kuluttaja-asiamiehen linjauksen ei tulisi asettaa voimassa olevaa lainsäädäntöä tiukempia vaatimuksia. Korostamme myös sitä, että perintää koskevien linjausten lähtökohtana tulee olla se, etteivät ne hidasta digitaalisten ratkaisujen kehitystä ja kasvavaa käyttöä.

Lisäksi haluamme erityisesti nostaa esille seuraavat huomiomme:

1. Velallisen oikeus saada tietoja velkatilanteestaan (kohta 1.4)

Näkemyksemme mukaan tiedonantovelvollisuuden velallisen suuntaan tulee olla ensisijaisesti sillä taholla, jolla on kullakin hetkellä saatavan määrästä ajantasaisin tieto. On velallisen edun mukaista, että tämä saa kerralla oikean tiedon ja pystyy maksamaan saatavan oikean määräisenä.

Esimerkiksi toimeksi annettujen velkojen osalta perintätoimisto tietää parhaiten avoimen velkamäärän perintäkuluineen. Tältä osin linjausluonnos on nähdäksemme onnistunut. Ehdotamme kannanottoa täsmennettävän mainitsemalla, että toimeksi annetun saatavan osalta perintätoimisto on velallista kohtaan ensisijainen tietojen antaja, jolla on usein velkojaa ajantasaisempi tieto perinnän vaiheesta.

Luonnoksessa mainitaan velkojan tiedonantovelvollisuuden koskevan myös tilanteita, joissa saatavasta on jo tuomio ja perintäyhtiö toimii ulosotossa velkojan asiamiehenä. Ulosottovaiheessa olevien saatavien osalta ulosottoviranomaisella on ajantasaisin tieto avoimena olevasta saatavan määrästä kokonaiskuluineen (ml. ulosoton taulukkomaksut). Tieto ulosottoon tulleista suorituksista ei välttämättä ole vielä siirtynyt velkojalle velallisen tiedustellessa tältä ulosotossa olevien avoimien saatavien määrää. Tältä osin ehdotamme luonnoksen tarkistamista vastaavasti kuin edellä.

Luonnoksessa todetaan, ettei velan perustetta koskevaa tiedonantovelvollisuutta voi täyttää lähettämällä velalliselle kopiota tai jäljennöstä laskusta. Vaikka maksuvelvollisuus ei perustukaan velalliselle lähetettyyn laskuun, voi saatavan peruste käydä mielestämme ilmi laskulta tietyissä tapauksissa hyvinkin selvästi. Katsomme, että laskukopion lähettäminen tiedonantovelvollisuuden täyttämiseksi ei näin ollen ole automaattisesti hyvän perintätavan vastaista.

Esimerkiksi sähkölaskut sisältävät jo lakisääteisesti hyvin tarkat tiedot sopimuksesta, sillä laskuilla näkyy mm. käyttöpaikka, kulutus ja yksikköhinnat (ks. sähkömarkkinaL 57 ja 69 §). Kuluttajan tiedustellessa yleisluonteisesti maksuvelvollisuuden perusteesta, voidaan tiedonantovelvollisuus

täyttää sähkölaskujen osalta riittävästi jo laskukopio lähettämällä. ET ehdottaa tämän nostamista esimerkiksi kuluttaja-asiamiehen linjaukseen.

Tiedonantovelvollisuutta ei tulisi myöskään sisällöllisesti laajentaa voimassa olevan perintälain 4 a §:ssä säädetyistä. Luonnoksessa yhä mainitaan, että luetellut tiedot ovat velalliselle maksuttomia. Poikkeuksena luonnoksessa on mainittu ainoastaan velka- ja lyhennyserittelyistä sekä korko- ja kuluselvityksestä pyydettyä kohtuullinen korvaus. Lain esitöiden (HE 21/2004 vp, s. 8) mukaan velallisella ei ole kuitenkaan oikeutta saada maksutta tietoa velkojen vanhentumisesta ja vanhentumisen katkaisemisesta. Esitämme linjauksen tarkentamista siten, että siinä mainitaan voimassa olevan lain mukaisesti vanhentumista koskevien tietojen maksullisuudesta, jotta kuluttajalle ei jää linjauksesta virheellistä käsitystä tietojen maksuttomuudesta.

2. Perinnän viivästyttäminen (kohta 2.2)

Luonnoksen mukaan hyvän perintätavan vastaista on esimerkiksi ilman perusteltua syytä aloittaa perintä vasta pitkän ajan kuluttua eräpäivästä. Nähdäksemme kannanotto on tältä osin voimassa olevaa lainsäädäntöä rajoittavampi. Saatavia on lain mukaan oikeus periä niiden vanhentumiseen saakka eikä täten saatavan periminen lain mukaisen vanhentumisajan puitteissa voi näkemyksemme mukaan olla hyvän perintätavan vastaista. Toki velkojan intressissä on periä saatavaa mahdollisimman pian saatavan eräpäivän jälkeen, eikä perinnän tahallinen pitkittäminen ole velkojan edun mukaista. Linjauksessa tulee näkemyksemme mukaan huomioida se, että velkojalla on lain puitteissa oikeus periä saatavaa, joka ei ole vanhentunut.

3. Saatavien siirtotapaukset (kohta 2.6)

Luonnoksessa mainitaan, että velkojanvaihdos- tai saatavan siirtotapauksissa siirron saaneesta tahosta tulee velallisen uusi sopimuskumppani. Haluamme korostaa, että velkojan vaihtaminen tai saatavan osto ei kuitenkaan tarkoita suoraviivaisesti sitä, että siirronsaajasta tulee aina uusi sopimuskumppani.

Esimerkiksi sähkösopimuksiin perustuvien saatavien kohdalla ei siirronsaajasta kuitenkaan tule sähkösopimuksen osapuoli. Siirronsaaja ei voi esim. katkaista sähköntoimitusta maksamattoman laskusaatavan vuoksi eikä se ole velvollinen toimittamaan velalliselle sähköä. Nähdäksemme linjausta on väärinkäsitysten välttämiseksi syytä selkeyttää tältä osin.

4. Maksuvelvollisuuden kiistäminen (kohta 2.7)

Aikaisemmassa linjauksessa (2/2014) oli todettu selvästi kohdassa 2.7, että velallisen on esitettävä kiistämislle asianmukaiset perusteet. Kohdassa 3.1 oli todettu, että pelkkä väite ei aina riitä, vaan sille on oltava asialliset ja riittävät perusteet. Mainitut kohdat on poistettu lausuttavana olevasta linjausluonnoksesta. ET kannattaa kyseisen kohtien sisällyttämistä myös päivitettyyn linjaukseen, sillä velallisen on perintälain 4 b §:n momentin 2 nojalla perusteltava kiistämisensä.

Vaikka onkin katsottu, ettei kiistämisen perusteille voida asettaa kovin korkeita vaatimuksia eikä velalliselta vaadittaisi näyttöä perusteen paikkansapitävyydestä taikka muita erityisiä toimenpiteitä kiistämisen tueksi, on syytä korostaa sitä, että velallisen tulisi tehdä reklamaatio perusteltuna. Asianmukaisten ja riittävien perusteiden esittäminen aikaisessa vaiheessa on myös lain esitöiden nojalla velallisen etujen mukaista mahdollisesta tuomioistuinkäsittelystä aiheutuvat kustannukset huomioon ottaen (ks. HE 241/2021 vp, s. 15).

Lisäksi toivomme, että luonnokseen sisällytettäisiin jokin kuluttaja-asiamiehen tarkentava linjaus sellaisille velallisen esittämille kiistämisen perusteille, joilla selvästi ei ole vaikutusta velallisen maksuvelvollisuuteen. Lain esitöissä (HE 57/2021 vp, s. 15) on todettu olevan ongelmallista, jos asia olisi aina saatettava tuomioistuimen käsiteltäväksi silloinkin, kun velallinen vastustaa perintää

kykenemättä esittämään mitään sellaisia perusteita, joilla olisi vaikutusta velallisen maksuvelvollisuuteen.

Nykytilanteessa vapaaehtoinen perintä voidaan joutua keskeyttämään velallisen todetessa riitauttaneensa perinnän, vaikka velkoja pystyy kiistattomasti näyttämään velan syntymisen ja velallisen kanssa tehdyn sopimuksen sisällön. Pelkkä perusteeton kiistäminen saattaa viivästyttää asian käsittelyä merkittävästi, mikä on sekä velallisen että velkojan etujen vastaista. Lisäksi riitautuneesta saatavasta seuraavasta tuomionistuinkäsittelystä saattaa aiheutua velalliselle turhia kustannuksia. On näin ollen kummankin osapuolen etujen mukaista, että vapaaehtoista perintää voidaan jatkaa, jos velkoja pystyy näyttämään velallisen maksuvelvollisuuden syntyneen.

5. Maksumuistutusten määrämuoto (kohta 2.10)

Kuluttaja-asiamies linjasi kuluttajille toimitettavien maksumuistutusten määrämuodosta lausuttavana olevaan luonnoksen seuraavasti: ”Maksumuistutuksen toimittamisesta sähköisesti on nimenomaisesti sovittava. Suostumusta ei voida antaa pelkästään hyväksymällä sopimussuhteen vakioehdot.”

Lainsäätäjä on tuoreeltaan perintälain esitöissä (HE 241/2021 vp, s. 31) katsonut, että maksumuistutuksen lähettämisessä voidaan noudattaa nykyisiä sähköisiä toimitustapoja. Perintälaisissa ei ole säädetty kuluttajien maksumuistutuksille määrämuotoa ja mielestämme lakiin perustumattomat rajoitukset sähköiseen muistuttamiseen eivät ole perusteltuja digitalisoituvassa yhteiskunnassa. ET:n näkemys on, että maksumuistutusta ei tule sitoa lainsäätäjän tarkoituksen vastaisesti määrämuotoon.

ET pitää tärkeänä monipuolisten ja kuluttajaystävällisten sähköisten ratkaisujen käyttämistä. Sähköisen laskutuksen yleistyessä paperiset perintäkirjeet menettävät aikaisemman roolinsa tiedotuskanavana kuluttajien suuntaan. Tämä kehitys tulisi huomioida myös kuluttaja-asiamiehen linjauksissa, joissa tulisi nykyistä paremmin edistää muutoinkin yhteiskunnassa tavoitteeksi asetettua digitalisaation ja erilaisten sähköisten ratkaisujen hyödyntämistä. Luonnollisesti tämä ei poistaisi sitä, etteikö kuluttajille voitaisi heidän niin halutessaan toimittaa maksumuistutuksia myös paperipostilla.

Kuluttaja-asiamiehen linjausluonnos ei näkemyksemme mukaan riittävästi mahdollista sähköisten ratkaisujen hyödyntämistä. Esimerkiksi velallisen toiveen kaikkien yhteydenottoja toimittamisesta sähköisesti tulisi katsoa täyttävän perintälain vaatimuksen nimenomaisesta sopimisesta. Toivomme linjauksen tarkistamista tältä osin.

6. Maksumuistutusten aikarajat (kohta 2.10)

Pidämme tärkeänä ja on myös velkojan etu, että velalliselle jää mahdollisuus maksaa saatavat tai esittää huomautuksia ennen maksullisiin perintätoimiin ryhtymistä. Luonnoksessa linjataan aikarajoista siten, että ”velalliselle on varattava kohtuullinen, vähintään kymmenen päivän aika maksun suorittamista tai huomautusten esittämistä varten. Ajan varaaminen tarkoittaa, että velalliselle jää vähintään tämä kymmenen päivän reagoimisaika perintäkirjeen saapumisesta – ei siis kirjeen päiväyksestä. Määräpäivän asettamisessa on siis huomioitava esimerkiksi jakeluyhtiön kanssa sovittu kirjeen toimittamiseen kuluva aika ja kirjeen lähettämisen ja vastaanottamisen väliin jäävä mahdollinen viikonloppu ja pyhäpäivät.”

Talousvaliokunta on lausunnossaan (TaVL 13/2022 vp, s. 2–3) katsonut, että määräaikojen laskeminen perintäkirjeen saapumispäivästä on ongelmallista, sillä riitatilanteessa voi olla haastavaa saada näyttöä siitä, milloin postitse toimitettu perintäkirje tosiasiallisesti saapui velalliselle. Myöskään perintälaki ei tunne linjauksessa ehdotettua, kirjeen saapumisesta laskettavaa aikarajaa. Perintälain 10 b §:n sääntely aikarajoista riittää näkemyksemme mukaan varmistamaan, että

velalliselle jää riittävä reagointiaika. Perintälain pykälien sanamuoto viittaa siihen, että lähtökohta määräaikojen laskemiselle perustuu kirjeen lähettämiseen.

Katsomme, että linjausluonnoksen ehdotus maksu- ja reagointiajan laskemisesta vasta kirjeen saapumisesta lukien ei näin ollen perustu voimassa olevaan lakiin. ET ehdottaa, että linjausta muutetaan tarpeettomien väärinkäsitysten välttämiseksi niin, että määräaikojen laskemista koskevat aikarajat kirjataan täysin voimassa olevan lain sanamuotoa vastaavasti.

7. Maksuvaatimusten toimittamistavat (kohta 3.2.1)

Linjauksessa todetaan seuraavasti: ”jos maksuvaatimus toimitetaan sähköpostilla, kuluttajalta voidaan pyytää erillistä vahvistusta maksuvaatimuksen vastaanottamisesta”. Kyseinen linjaus on referoitu suoraan hallituksen esityksestä (HE 241/2021 vp., s. 52), joka kuitenkin jatkuu seuraavasti: ”ellei velalliselle samalla myös lähetetä toista viestintäkanavaa, kuten tekstiviestiä, käyttäen erillistä ilmoitusta maksuvaatimuksen lähettämisestä sähköpostilla.”.

Linjausluonnoksessa on referoitu hallituksen esityksen sisältöä siten, että koko kohtaa ei ole lainattu. Tästä voi syntyä ohjeen lukijalle virheellinen käsitys, jonka mukaan maksuvaatimuksen vastaanottamisesta tulisi saada aina erillinen vahvistus kuluttajalta. Viittaus kyseiseen lainkohtaan tulisi tarkistaa lisäämällä luonnokseen loputkin lainsäätäjän tulkinnasta.

8. Kuluttajan tekemä liikasuoritus (kohta 6.2)

Linjauksen mukaan lähtökohtana on, että toimeksisaaja voi jättää velallisen liikasuorituksen palauttamatta ja käyttää sen velallisen muihin perinnässä oleviin velkoihin vain velallisen nimenomaisella suostumuksella. ET:n näkemyksen mukaan kyseinen kohta on vastoin kuittauksen yleisiä edellytyksiä tilanteissa, joissa on kyseessä saman velkojan velat.

Ehdotamme nimenomaisesti todettavan, että suoritusten kohdentamista koskevalla linjauksella liikasuorituksen palauttamiseen liittyen ei rajoiteta kuittausoikeutta tilanteissa, joissa saatavat ovat vastakkaisia. Jos ko. kohdalla kuitenkin tarkoitetaan velallisen kahden eri velkojan perinnässä olevia saatavia, joita sama toimeksisaaja hoitaa, tulee linjausta selkeyttää väärinkäsitysten välttämiseksi.

Lisätietoja

Petra Pynnönen
Juristi
Energiateollisuus ry